

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. VI. Probabilior est sententia affirmans Circumcisionem & aliud
remedium peccati originalis fuisse Sacramentum efficax ex opere operato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

cap. 11. ibi: Sed superioribus temporibus omnino latuit Sacramentum iustificationis ex fide; eadem tamen fides mediatoris salvos iustos faciebat antiquos, pueros cum magnis &c.

D. Aug. loquitur de fide honesta

Sed contra: Aug. ibi loquitur de fide honesta; quippe illa sola poterat adultos iustificare, & tamen illa non requiritur ex sententia Lugonis ad iustificationem parvulorum. Respondet Emin. n. 54. Aug. non negare sufficientiam fidei informis & inhonestæ, imò debere asserere propter inconvenientiam, quæ aliàs sequuntur.

Nec ex hoc sequuntur inconvenientia.

Contra: Illa inconvenientia vitantur, si dicamus Aug. nihil aliud velle, quàm circumcisionem & aliud remedium legis naturæ vim iustificandi habuisse à fide Christi venturi, quæ erat in Ecclesia illius temporis, quamvis non in omnibus applicantibus illa remedia.

Porro argumentum Lugonis n. 41. petitum ex ratione, videlicet; si sola illa intentio generalis absque ulla fide vel credulitate sufficeret. certè multò liberaliorem se Deus exhibuisset cum parvulis illius temporis, quàm cum nostris in lege gratiæ; liquet profectò in nostra sententia, quæ requirit cæremoniam determinatam, nullius esse momenti.

Hactenus de remedio legis naturæ quoad materiale ante Circumcisionem. Sequitur dicendum de Circumcisione & utriusque efficacia.

CONCLUSIO VI.

Probabilior est sententia affirmans Circumcisionem & aliud remedium peccati originalis fuisse Sacramentum efficax ex opere operato.

45. Circumcisio delet vit peccatum originale. Ita Scotus.

D. Aug. varijs locis.

Circumcisionem delevit peccatum originale docet Scotus 4. dist. 7. q. 6. n. 2. Hic (inquit) supponendum est tanquam certum, quod per Circumcisionem peccatum originale debeatur, quod patet per auctoritates Sanctorum. D. Aug. diversis locis. lib. 4. de Baptismo cap. 24. sic ait: Veraciter congere possumus, quid valeat in parvulis Baptismi Sacramentum, ex Circumcisione carnis, quam prior populus accepit. Et infra: Cur ergo ei (Abrahamo) preceptum est, ut omnem deinceps infantem masculinum octavo die circumcideret, qui nondum po-

terat corde credere, ut ei deputaretur ad iustitiam, nisi quia & ipsum per se ipsum Sacramentum multum valebat?

Libro tertio contra Julianum cap. 18. Responde si potes, cur ipse Isaac, nisi Baptismatis Christi signo circumcisus octavo die fuisset, perisset anima eius de populo suo? Explicata si potes, tantà panà quo merito pleretur, nisi ab hac illo Sacramento liberaretur? Lib. 16. de Civit. c. 27. ibi: Ac per hoc quia circumcisio signum regenerationis fuit, non immeritò parvulum propter originale peccatum quo primum Dei dissipatum est testamentum, generatio disperdet, nisi generatio liberet.

D. Gregor. comparat Circumcisionem Baptismo 4. moral. 2. Quod autem apud nos valet &c. vide supra. Similiter D. Bernardus ser. 2. de Assumptione, ibi: In Baptismo sola gratia lavat hanc maculam, quam olim rasi per Circumcisionem. Idem docent Ambrosius, Cyprianus, Fulgentius & alij.

D. Gregorius.

D. Bernardus

Ambrosius, &c.

Et ad hoc (inquit Scotus supra) est ratio congrua, quia Deus nullo tempore reliquit genus humanum sine remedio necessario ad salutem, maxime illo; quibus ipse legem dedit, ut per eius observantiam peringerent ad salutem. Frustra enim fuisset data talis lex sine tali remedio: ergo tempore legis Moysaica dedit aliquod tale remedium observantibus huiusmodi legem. Non possunt autem attingere ad salutem sine deletione originalis culpæ: ergo in illa leg. instituit aliquod remedium contra illam culpam: istud & non aliud, videtur esse ibi institutum, tanquam tale remedium contra illam, iuxta illud Gen. 17. Masculus, cuius præputij caro &c.

46. Ratio congruentiæ ex Scoto.

In quo loco maxime se fundat D. Aug. quem cum 70. Interpretibus ita legit: Et qui non fuerit circumcisus octavo die, interibit anima illa de genere suo, quia testamentum meum dissipavit. Nec Aug. solus, sed etiam Ambro. Epist. 33. & Origenes lib. 2. in Epist. ad Rom. c. 2. Quæ lectio retenta fuit in nova editione 70. Interpretum iusti Sixti V. facta nisi quòd illud octavo die, non coniungatur cum circumcisus, sed cum interibit anima &c.

Porro hunc locum ita exponit idem S. Doctor lib. 16. de Civit. c. 27. Idem (inquit) potest movere, quomodo intelligi poterat, quod hic dictum est: Masculus, qui non circumcidetur carne præputij sui octavo die, interibit anima illa de genere suo, quia testamentum meum dissipavit. Cùm hac nulla culpa sit parvuli, cuius dixit animam perituram, nec ipse dissipaverit testamentum Dei, sed maiores, qui eum circumcidere non

47. Expositio D. Aug. huius loci Gen. 17. Masculus, cuius præputij caro &c.

cura-

curarunt, nisi quia etiam parvuli, non secundum suam vitam proprietatem, sed secundum communem generis humani originem, omnes in illo uno testamento Dei dissipaverunt, in quo omnes peccaverunt. Multa quippe appellantur testamenta Dei, exceptis illis duobus magnis, veteri & novo, quod licet cuique legendum cognoscere. Testamentum autem primum quod factum est ad hominem primum, profecto illud est: Quia die ederetis, moriemini. Et infra: Sed intelligenda sunt haec divina verba tanquam dictum sit: qui non fuerit regeneratus, interibit anima illa de genere eius, quia testamentum meum dissipavit, quando in Adam cum omnibus etiam ipse peccavit.

48. Ab alijs reijcitur: eo quod haec verba octavo die non habentur in hebraeo, neque vulgato textu.

Qui & volunt removere ibi dirigunt ad adultum. Quod ratio probant:

Respondent contrariae sententiae Auctores, illa verba octavo die, neque in hebraeo, neque in vulgato textu haberi; adeoque argumentum Aug. quod his verbis potissimum nititur, corruere. Volunt ergo sermonem ibi dirigi ad adultum, qui volebat circumcidi; aut non circumcidebat filium suum, in quem ibi feratur sententia mortis temporalis propter transgressionem pacti seu praeccepti Circumcisionis.

Quod probant; tum quia solus adultus capax est praeccepti & poenae: tum maxime, quia cum in superioribus dixisset: *Infans octo dierum circumcideretur in vobis*, nullam poenam apposuit, hic vero poenam adjicit.

Ex quo videtur colligi, agi de aetate distincta, & Deum nolle in sententia citata, cum, qui neglexerit Circumcisionem, puniendum morte aeterna, propter transgressionem praeccepti dati primis parentibus in paradiso; sed solum velle adultum negligentem Circumcisionem puniendum morte temporalis; alioquin manifesta committeretur aequivocatio in verbo *pactum*; siquidem immediatè ante dicitur: *Statuam pactum meum inter me & te & semen tuum &c.* Circumcideretur ex vobis omne masculinum &c. *Infans octo dierum circumcideretur in vobis &c.* Eritque *pactum meum in carne vestra in saecula saeculorum.*

Ubi manifestum est per *pactum* intelligi legem Circumcisionis & non *pactum* sive praecceptum datum Adamo de non comedendo ligno vetito; ergo similiter in verbis sequentibus; *Masculus, cuius praepitij caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo: quia pactum meum irritum fecit* (sic habet vulgatus textus) per *pactum* intelligenda est lex Circumcisionis.

Sed contra: Illam legem non potuit parvulus irritam facere. Respondent intelligi de solis adultis. Contra: Jam erit etiam aperta aequivocatio; siquidem ille masculus periturus dicitur, si non circum-

cidatur, qui jubetur circumcidi. Respondent, Ambrosius & alios legere: *Masculus, qui non circumciderit carnem &c.* quod nequit intelligi nisi de adultis. Contra: Licet vox Graeca & Hebraica, imò & Chaldaica hanc lectionem admittant, tamen ex lectione vulgata satis intelligitur debere intelligi passivè.

Sed solvitur.

Respondent ergo secundò locum illum commodè posse intelligi etiam de parvulis, intelligendo per mortem separationem à populo Judaico, quam debebat subire parvulus, qui ob parentum culpam non fuerat die octavo circumcissus; cum enim Circumcisio esset janua aliorum Sacramentorum veteris legis; merito excludebatur ab illa lege, qui carebat illo caractere.

49. Respondent itaque secundo, illa locum esse intelligi de parvulis, intelligendo per mortem, separationem à populo judaico.

Contraria est expositio SS. PP. & in primis D. Aug. supra, ad cuius sanè firmitatem (ut respondeam argumento principali supra posito) nihil referre videtur sive verbum *octavo die*, addatur, sive non; nam sententiam illam: *Masculus, cuius praepitij caro &c.* universalem esse & extendi etiam ad parvulos (ut statim dixi) patet ex proximè antecedentibus: *Circumcideretur in vobis omne masculinum &c.* *Infans octo dierum circumcideretur in vobis, omne masculinum in generationibus vestris.* Post quae cum subditur: *Masculus, cuius praepitij caro &c.* idem valet, atque: *omnis masculus, & infans octo dierum*, nisi (ut dixi) velimus admittere aequivocationem sine ulla ratione. Unde existimo verbum illud, *octavo die*, à septuaginta Interpretibus claritatis gratià fuisse additum ad explicandum amplius sensum suo tempore & in sua Ecclesia receptum.

Non refertur enim illud *octavo die*, addatur & c. praecceptum etiam extendatur ad parvulos, ut ex antecedentibus constat.

Dicere autem octavum diem, non esse diem Circumcisionis, sed tempus solvenda poenae, merè somnium est. Nam octavum diem tempus fuisse praefixum Circumcisionis parvulorum & non poenae adultorum, non solum Theologi omnes, non solum Patres; sed Scriptura ipsa satis declarat eodem loco, & Levit. 12. & Luc. 2. ubi dicitur: *Postquam impleti sunt dies octo, ut circumcideretur puer.*

Levit. 12. Luc. 2.

Nec correctio Sixti V. praebet occasionem, ut oppositum suspicemur; quippe si inter verbum *circumcissus* & verbum *octavo die*, supponitur comma, non ideo est, ut verbum *octavo die*, cum verbo *interibit*, construatur; sed quia interposita fuit parenthesis; *Masculus, qui non &c.* Quae interpretatio colligitur, tum ex eo quod in antiquioribus exemplaribus, v. g. impressis Basilæ anno 1526. & alibi, omisâ parenthesis

50. Nec correctio Sixti V. praebet occasionem oppositae suspicioni.

parentesi habeatur comma post octavo die: tum maxime, quod cum tempore D. Aug. esset textus hebraeus versus in latinum a D. Hieron. & omissa illa verba; nemo tamen vel Pelagianorum, vel Catholicorum existimavit argumentum Aug. ex hac parte non concludere; quod signum est antiquos omnes putasse sensum esse eundem sive addantur, sive omitantur praedicta verba.

Parvulus est capax praeccepti & poenae in alio.

Ad probationem respondeo, parvulum esse capax praeccepti & poenae in alio: sic enim omnes in Adam peccavimus & obnoxij sumus poenae aeternae, saltem damni, si non etiam sensus. Quod autem non ubique poena exprimitur, nemini mirum videri debet; nam cum praecceptum tulisset Dominus, recensitis omnibus, qui ea lege tenebantur, tunc demum congruenter poenam adjunxit.

51. Probatio Conclusio nis ex Innocentio III.

Hac pro expositione & sententia D. Aug. cui manifestissimum testimonium perhibet Innoc. III. cap. Majores de Baptismo ibi: Ad id autem taliter respondemus: Quod Baptisma Circumcisioni succeditur: (Abstinet enim ut in illam damnatam haeresim incidamus, qua perperam affirmabat legem cum Evangelio & Circumcisionem cum Baptismo servandam quoniam secundum Apostolum dicentem ad Galatas: Si circumcidimini Christus vobis nihil prodest.) Cum ergo circumcisio tam adultis, quam parvulis ex praeccepto Domini conferretur: ne Baptismus, qui succedit loco ipsius, & generalior tamen existit cum tam viri, quam feminae baptizentur, minoris videatur effectus, tam adultis, quam parvulis est conferendus. Sicut enim sine distinctione qualiter Mosaiica lex clamabat: Anima, cujus praepitij caro circumcisa non fuerit, peribit de populo suo; ita nunc indistincte vox insonat Evangelica: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum Dei, ab hac generalitate nec sexum, nec aetatem excludens. Cautè tamen notandum est, quantum plus Baptismus hodie conferat Christianis quam quondam Judaeis Circumcisio contulisset: dictum est in fine praedictae auctoritatis inducitur de lege veteri: Peribit de populo suo. In Evangelica verò auctoritate subiunctum est: Non intrabit in regnum Dei; quoniam estis originalis culpa remittebatur per Circumcisionis mysterium, & damnationis periculum vitabatur (quid clarius possit dici?) non tamen perveniebatur ad regnum caelorum, quod usque ad mortem Christi fuit omnibus obferatum, sed per Sacramentum Baptismi Christi sanguine rubricati culpa remittitur vitatur periculum & ad regnum caelorum etiam pervenitur,

cuius ianuam Christi sanguis fidelibus suis misericorditer referavit.

Igitur ex mente Innocentij, quemadmodum Baptismus est proprie dictum Sacramentum, quia delet peccatum originale, conferendo ex opere operato gratiam sanctificantem (nam de facto, quidquid sit de possibili, non remittitur peccatum mortale sine infusione gratiae) ita pariter Circumcisio (eadem est ratio de alio remedio peccati originalis) olim delevit peccatum originale cauſando ex opere operato gratiam sanctificantem, ac per consequens fuit Sacramentum proprie dictum efficax ex opere operato. Patet ex verbis supra citatis.

Ex cuius mente, sicut Baptismus ex opere operato contulit gratiam, sic & Circumcisio.

Et expresse traditur à Scoto supra n. 111. ibi: Sed praeter ista in illa lege erat Circumcisio quae fuit proprie Sacramentum. Unde & Magister ab illa universalis Aug. super Psal. 73. excepti Circumcisionem: Hac enim per modum Sacramenti contulit gratiam ex virtute operis operati, non tantum ex virtute operis operantis, scilicet ex motu interiori.

Respondet Vasq. disp. 184. de Legibus c. 5. in fine, Innocentium non disputasse de modo quo in Circumcisione dabatur gratia, sed solum assumpsisse in illa dari: nos verò (inquit) contendimus illam non fuisse per se causam gratiae.

Contra hoc tamen inquit Lugo disp. 5. sect. 4. n. 70. Innocentius videtur approbare explicationem Aug. Et quae illa? Fatemur (loquitur Em. ibidem n. 65.) Aug. illa verba Genesis intellexisse quasi indigentia necessitatem Circumcisionis ad illum effectum; sed fundatur in falsa lectione illius textus, additis illis vocibus octavo die, quae tamen in vera littera non reperiuntur.

Obstupui quando legi: & quis non obstupesceret, quando audit: Aug. fundatur in falsa lectione illius textus? Aug. (inquam) cuius doctrinam (teste Joanne II. Epistola 3. ad Avienum alioque Senatores) Romana sequitur & servat Ecclesia? Aug. (teste Sixto IV.) inter intemerata Ecclesiae Doctores praecipuus & subtilissimus Evangelij ac Sacramentum literarum persecutor? Quo sanctissime Praeful perduxisti scrutationes tuas, quas persecutus defecisti, ut falso legeres: Et qui non fuerit circumcisus octavo die, interibit anima illa de genere suo? Abstinet à nobis ut tantum crimen gloriae illius inferamus, quem nunquam sinistra suspitionis saltem rumor aspersit; ut testatur Caestinus I. Epistola ad Episcopos Galliae cap. 2. Sic ergo legit Aug. juxta versionem 70. Interpretum, quae (ut diximus) retenta fuit

Scoto.

Vasquez respondet, non disputasse Innocentium de modo, quod dabatur gratia: 52.

Cui opponit Lugo, Innocentius videtur approbare explicationem Aug. sicut licet dicat Augustinum fundari in falsa lectione textus.

53.

Joanne II.

Sixto IV.

Caestinus I.

Sed male: cum legitur iuxta versionem 70. interpretum.

fuit in editione Sixtina. Et quamquam hodie sola editio vulgata sit indubitata auctoritatis; quis tamen adeo desipiat, ut propterea dicat omnem aliam lectionem, ei minime contrariam, esse falsam? Accedit quod (ut ostendimus) additio vel ommissio illorum verborum nihil referat, ut expositio Aug. sit firma.

Alij apud Vasq. supra n. 47. respondent, totam illam rationem non fuisse ab Innocentio definitam, sed solum adductam ad confirmationem conclusionis principalis; quam tamen alijs rationibus efficacioribus confirmavit. Quod, quia verissimum est, libenter ipsis concedimus; neque enim nos contendimus Inno. illo cap. nostram sententiam definitivisse; sed tantummodo affirmasse suam circa hanc controversiam opinionem.

Respondet Card. supra n. 71. nequidem affirmasse; sed solum ex aliorum sententia illam explanationem permisisse, ut ostenderet, etiam illam doctrinam & expositionem admittendam, adhuc effectum Baptismi esse nobilitatem effectum Circumcisionis. Verum ex quo colligat illam permissionem tantum, non video, cum nemo aliter possit aut debeat loqui, qui assertive tenet illam sententiam; unde gratis conficta facile apparebit lectori sedulo consideranti verba textus supra citata.

His non obstantibus etiam contraria sententia est probabilis, pro qua

Obijcitur primo ex Scriptura: Ad Galatas 5. v. 6. ait Apostolus: *Neque Circumcisio aliquid valet.* Et I. Cor. 7. v. 19. *Circumcisio nihil est.* Respondeo, quia status Circumcisionis exspiraverat. Colligo, quia additur: *Et praputium nihil est:* per quod sine dubio significatur status, & non actio.

Respondeo secundo; si circumcisus credat, currente Lege Evangelica, se aliter salvari non posse; etenim primo loco pramittit Apostolus v. 2. *Si circumcidamini* (scilicet credentes aliter non posse vos salvari, ut exponit D. Aug. 19. contra Faust. c. 17. ibi: *Vnde est illud Apostoli: Ecce ego Paulus dico vobis, quia si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit. Circumcidamini, sicut ipsi volebant, sicut eis à quibusdam depravatis persuasum erat, quod sine his legis operibus salvi esse non possent.*) *Christus vobis non proderit.* Similiter secundo loco subiungitur: *Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat:* quia videlicet status Circumcisionis in Lege Evangelica nullam adfert preminentiam, prout putabant Judæi.

Sed contra: Rom. 2. v. 25. *Circumcisio quidem prodest.* Et cap. 3. v. 1. & 2. *Quæ utilitas Circumcisionis? multum per omnem mo-*

dum: ergo non loquitur Apostolus de Lege nova. Respondeo negando consequentiam: imò ideo potius loquitur de Lege nova; significat, quippe Circumcisionem ante illam profuisse; nunc autem amplius non prodesse, ut Judæi falso existimant.

Contra: Ad Hebr. 7. v. 18. *Reprobatio quidem sit præcedenti mandati propter infirmitatem eius & inutilitatem.* Respondeo; quia parvam utilitatem (ut infra dicemus cum Scoto) adferebat; & quia sine fide & meritis Christi non poterat ad perfectum adducere. Ideo pro ratione subdit v. 19. *Nihil enim ad perfectum adduxit lex.* Enimvero quod non debeat intelligi de omnimoda inutilitate, patet, quia saltem conferebat gratiam legalem, seu convenientem statui illius Ecclesiæ.

Contra: Ad Galatas 4. v. 9. *Quomodo convertimini iterum ad infirma & egena elementa?* Respondeo primo cum D. Aug. Apostolum per elementum intelligere idola gentium: siquidem versu præcedenti ait: *Tunc quidem ignorantes Deum, ijs, qui natura non sunt Dij, serviebatis.* Unde verbis in objectione allegatis adjungitur: *Quibus denud servire vultis?* & in confirmationem v. 10. subnectitur: *Dies observatis, & menses, & tempora, & annos.*

Respondeo secundo, Apostolum loqui vel de statu Legis Evangelicæ, vel de infirmitate statim explicatâ.

Instabis rursum: Rom. 3. referendo utilitates Circumcisionis non meminit efficaciam gratiæ. Respondeo, esse argumentum ab auctoritate negativa. Alibi, Gen. videlicet 17. ponitur; hic non pertinebat ad ejus intentionem, quæ erat pacificare superbos Judæos cum Gentilibus: *Quid ergo?* inquit v. 9. *præcellimus eos? Nequaquam &c. Quoniam quidem unus est Deus; qui iustificat Circumcisionem ex fide, & praputium per fidem,* versu 30.

Contra: Ibidem v. 9. *Causati sumus, id est, causam probavimus, Judæos & Græcos omnes sub peccato esse:* Ergo quoad negotium justificandi non excedebat lex Judaica. Respondeo: tantum vult illos legem scriptam, hos naturalem non servasse; & ita neutros contra invicem posse gloriari, sed in Christo, cujus gratia necessaria est ad legis impletionem.

Secunda principalis obiectio desumitur ex auctoritate SS. PP. qui videntur Circumcisioni negare effectum gratiæ. Vide Lug. disp. 5. sect. 2. n. 14. Respondeo cum Scoto 4. dist. 1. q. 6. n. 11. ibi: *Et tamen si sint alia quæ dicta Sanctorum, gratiam negatam ab illis Sacramentis, loquendo non tantum de caeremonijs,*

E

sed

ad Romanos secundo, & tertio.

56. Item ex Epist. ad Hebr. 7.

57. Ad Galat. 4.

58. Et ad Rom. 3.

59.

60. Objectionis secundæ principalis desumptæ ex SS. Patribus, diversimode occurrat Scoto.

Responso aliquorum, totam illam rationem non fuisse ab Innocentio definitam, admittitur.

Quod dicitur legi solum sententiam explicatorem Pontificem permississe, improbat.

54. Obiectio prima ex Epist. ad Galat. 5. & I. Cor. 7. Solvitur primo.

Solvitur secundo.

5. Aug.

55. Solvitur locus Apostolice Epist.

sed etiam de Circumcisione. Respondeo, dupliciter potest intelligi; vel quia parvam gratiam contulit Circumcisio respectu Baptismi; vel quia non contulit gratiam ut dispositionem immediatam ad gloriam, quia non aperuit ianuam: sed hoc non fuit ex defectu eius, sed quia fluxit tempore, quo pretium non fuit solutum. Vel tertio modo non contulit gratiam, quia non universaliter cuiquamque suscipienti. Determinabatur autem forte ex institutione sua ad certum gradum gratia, ita quod ultra illum gradum non posset nec intendendo, nec inducendo; & ita si tantum gradum inveniret in suscipiente, nihil sibi conferret. Et iste ultimus modus (inquit) apparet esse de intentione Magistri, dicit enim quod solum peccata ibi dimittentur, nec gratia ibi dabatur: & subdit statim, ut in Baptismo, & modum statim exprimit: quia quantumcumque iustus accedat ad Baptismum, uberiores ibi recipit gratiam. Unde Baptismus generaliter intendit ibi gratiam, iam habitam, vel inventam. Sed non est ita in Circumcisione.

61. Falso citatur Magister, quasi docuisset circumcissionem sine infusione gratiae remissionis originale. Trident.

Falso ergo citatur ab aliquibus Magister quasi docuisset Circumcisionem remissionis peccati originale sine infusione gratia, contra definitionem Concilii Trident. sess. 6. cap. 7. ibi: Hanc dispositionem seu preparationem iustificatio ipsa consequitur, que non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratia &c. Et can. 11. Si quis dixerit homines iustificari sola peccatorum remissione, exclusa gratia &c. anathema sit.

Et juxta hunc ultimum modum explicat Scotus supra locum Apostoli ad Rom. 4. v. 9. & sequentibus: Dicimus quia reputata est Abrahæ fides ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est? in Circumcisione, an in præputio? non in Circumcisione, sed in præputio. Et signum accepit Circumcisionis signaculum iustitiae fidei, quæ est in præputio &c. Unde (inquit Doctor) Abrahæ iam iustificato, signaculum tantum fuit: nihil enim sibi interius contulit, quia gratia Abrahæ iam attingerat vel transcenderat illum gradum, ad quem determinata fuerat Circumcisio. Et intelligo, nihil ei intus contulit per modum Sacramenti, sive virtute operis operati: sed credo, quod ei contulerit per modum meriti, sive virtute operis operantis: quia credo quod actus circumcidendi se ex obedientia Dei & ex charitate procedens ei fuerit meritorius, sicut & immolatio Isaac.

Infero: Ergo Circumcisio non est propriè Sacramentum; quia non est certum signum, quia non causet gratiam in omni subiecto non ponente obicem; ergo non ex opere operato. Respondet Scot. supra n. 12.

Explicit Scotus locum Apostoli ad Rom. 4.

Quod satis certitudinaliter significat vel gratiam tunc in fieri, si non sit obex, vel tunc in esse; sicut si B. Virgo fuisset in conceptione Filij in summa plenitudine gratia, ad quam Deus disposuit eam perventuram, si postea fuisset baptizata, nullam ibi gratiam recepisset de novo, tamen Baptismus non fuisset in ea signum falsum vel incertum; quia gratiam significaret, vel tunc fieri, vel prius datam tunc inesse. Et ita Christus per Eucharistiam, quam sumpsit in ultima cœna, non accepit augmentum gratia, & tamen erat verum Sacramentum.

Sufficit ergo, ut Sacramentum causet gratiam ex opere operato, quod causet gratiam præcisè ex vi sua institutionis, sine ullo merito ministrantis vel suscipientis; adeoque in omni subiecto, pro quo est institutum, si non ponatur obex; si ve (quod in idem redit) sufficit, quod ex vi sua intrinseca sine ullo merito seu opere operantis causet gratiam, ad quam institutum est, quando nullum reperit impedimentum.

Ita verò contingit in Circumcisione, quæ causet gratiam in omni subiecto non ponente obicem, pro quo fuit instituta; fuit quippe instituta solum pro ijs, qui infecti erant labe originali, sive ad quendam gratiam remissionem peccati originalis (quomodo multi Theologi contendunt Sacramenta vivorum, ut vocant, solum causare augmentum gratia, seu gratiam in homine iustificato, cum quo tamen admittunt, causare gratiam ex opere operato) & non aliam. Et ratio erat; quia cum gratia plenitudo servaretur novæ Legi; congruum fuit ut eo tempore nulla gratia nisi prima, & ad salutem omnino necessaria ex opere operato conferretur.

Profecto si Circumcisio, & aliud retentivum Legis naturæ, solum contulisset gratiam ex opere operantis, præterquam quod nemo sibi vel alteri possit promereri primam gratiam iustificantem (ut traditur in materia de Gratia) valde malè provisum fuisset parvulis, qui à malis parentibus, vel alijs ministris perverfis, quorum multitudo erat maxima, circumcidebantur; tacito, quod instrumenta & media stabili ac publicè lege sancita à Deo ad salutem hominum, debeant habere stabilem operandi rationem, & uniformem quantum est ex se, nisi sit culpa & defectus ex parte subiecti; alioquin videbitur Deus aliquorum salutem deesse; & patet in Sacramentis novæ Legis, item in Sacrificijs & veteribus ceremonijs, quæ suo modo sanctificabant æqualiter pro omni tempore, & respectu omnium personarum quantum erat ex se. Nihil-

Et obiectio contra illud facta respondet, certo significat gratiam in fieri, vel tunc in esse.

62.

63.

Inconvenientia, si Circumcisio solum contulisset gratiam ex opere operantis

Sect. 2. De Sacrament. Institutione. Concl. 6. 35

Nihilominus contra hanc causalitatem gratia ex opere operato

64. Objectioni tertiæ principalis de sumptibus ex Eugenio IV. in Concilio Florentino in decreto seu institutione Armenorum ubi habentur hæc verba: *Sacramenta novæ Legis multum differunt à Sacramentis antiquæ Legis: illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam figurabant: hæc vero non solum causant gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt.* Quæ doctrina confirmatur à Trident. sess. 7. can. 2. de Sacramentis in genere: *Si quis dixerit ea ipsa novæ Legis Sacramenta à Sacramentis antiquæ Legis non differre, nisi quia cæremonia sunt alia, & alij ritus externi; anathema sit.*

65. Duplex ad hanc objectionem est responsio. Prima, nomine Sacramentorum antiquæ seu veteris Legis in illa definitione non comprehenditur Sacramentum Legis naturæ, imo nec Circumcisionem, ut quæ ante Legem annis 400. instituta sit. Quæ responsio ex eo confirmatur, quod licet Circumcisio postmodum legi fuerit inserta, ac præcipua ejus pars, ita ut esset illius legis professio & janua, quemadmodum Baptismus Legis Evangelicæ; adeoque per abolitionem legis censita sit & ipsa abolita; tamen quia legem Moysis præcessit, & fuit potissima ac difficillima lex positivæ, quam Patres habuerunt tempore Legis naturæ; remansit usus loquendi, quo specialiter vocetur lex vetus seu scripta, reliqua pars legis Moysis à Circumcisione distincta, ut constat ex illo Christi apud Joannem cap. 7. v. 22. *Moses dedit vobis Circumcisionem, non quia ex Moyse est, sed ex Patribus.*

66. Altera responsio aliâ viâ procedit; nimirum, quod etsi hæc duo Sacramenta revera essent Sacramenta antiquæ Legis, tamen illam doctrinam sufficienter verificari ratione omnium aliorum Sacramentorum veteris Legis: cum enim regulæ generales sæpè patiantur exceptionem, & Eugenius ibi tantum obiter agat de Sacramentis antiquæ Legis (tantum enim ex proposito ibi instruit Armenos de necessarijs creditu ad salutem; adeoque de Sacramentis novæ Legis. Similiter Trident. solum definit Sacramenta novæ Legis causare gratiam, quod hæretici negabant) credi posset ad hæc duo Sacramenta non respexisse; sed solum voluisse exprimere, quod passim in Ecclesia dicebatur; non definiendo tamen quo sensu id intelligendum foret.

Quis enim audeat dicere Eugenium, atque Concilium Trident. voluisse damnare Innocentium, Aug. aliosque SS. Patres supra citatos? Neque hoc favet hæreticis;

siquidem volebant hi, nostra Sacramenta non causare gratiam, sed esse meras cæremonas instar Sacramentorum veteris Legis; quod si hæc contulissent gratiam, vel saltem unum illorum, potiori ratione posset inferri contra ipsos, nostra conferre.

Et sanè mirum est, quosdam recentiores in tantum urgere verba illius decreti adeo generalia, & tam parum moveri decretali Innoc. III. superius citatâ, quæ ejusdem planè est auctoritatis, & in particulari hac quæstione attingit; quamvis solum occasionaliter ratione Baptismi parvulorum, de quo Innoc. consultus fuerat. Itaque cum locus obscurus debeat per clariorem explicari, & verba illa Innoc. III. *Originalis culpa remittitur per Circumcisionis mysterium*, sint clara; & verba Eugenij IV. *Sacramenta veteris Legis solum figurabant gratiam dandam per Christum*, sint generalia, eoque obscura; sic interpretanda sunt, ut non inferatur Circumcisionem nihil omnino aliud fecisse, quam figurare gratiam dandam per Christum; quippe sic factum foret, quod per illam originalis culpa remissa sit, quod Innoc. in terminis docet, tamquam fundamentum, ex quo inserti Baptismus in parvulis remittere peccatum originale; quia nimirum successit Circumcisioni, quæ ejusmodi effectum habebat.

Quod si dicas, definitiones quidem Pontificum esse de fide, non autem rationes earum: Respondeo hoc ita quidem esse (ut supra dixi) sed tamen esse magnæ auctoritatis. Deinde addo Innocentium videri doctrinam illam adferre non solum per accidens, tanquam fundamentum intenti præcipui; sed etiam ex proposito; valde enim discretè agit Pontifex de Circumcisione; quo modo non agit Eugenius de Sacramentis veteris Legis, de quibus non erat controversia inter Latinos & Græcos, vel Armenos; porro non omnia, quæ in decretalibus Pontificum habentur, sunt de fide, sed ea solum quæ Pontifices ex proposito definiunt.

Tertia responsio sit Lugonis disp. 5. sect. 3. n. 40. Circumcisionem quidem ex sua institutione nullam vim habuisse justificandi, vel tollendi peccatum originale, sed solum fuisse datam in signum & characterem populi Judaici ac fidelis; regulariter tamen justificasse parvulos; quia remedium Legis naturæ, quod applicari debebat aliquo signo externo protestativo fidei internæ de Christo venturo, regulariter applicabatur per ipsam Circumcisionem, ut unâ & eadem actione duplici præcepto satisfaceret.

Et hæc viâ hic Auctor PP. & Concilia in speciem pugnancia in concordiam addu-

Maximè cum nostra sententia non favet hæreticis,

67. Mirum, quosdam moveri obsecrâ locutione Eugenij contra sententiam nostram; relicta clarior Innocentij III. pro nota.

68. Quod si dicas, definitiones quidem Pontificum esse de fide, non autem rationes earum: Respondeo hoc ita quidem esse (ut supra dixi) sed tamen esse magnæ auctoritatis. Deinde addo Innocentium videri doctrinam illam adferre non solum per accidens, tanquam fundamentum intenti præcipui; sed etiam ex proposito; valde enim discretè agit Pontifex de Circumcisione; quo modo non agit Eugenius de Sacramentis veteris Legis, de quibus non erat controversia inter Latinos & Græcos, vel Armenos; porro non omnia, quæ in decretalibus Pontificum habentur, sunt de fide, sed ea solum quæ Pontifices ex proposito definiunt.

69. Responsio tertia Lugonis,

Quæ PP. & Concilia constanter reconciliare,

Non satisfacit.

adducere conatur; sed frustra: nam (ut ipse fatetur n. 52.) D. Aug. aliquid plus voluit; etenim (ut vidimus) colligit efficaciam Circumcisionis ex illo loco Gen. 17. *Masculus, cuius prapuij caro &c.* Similiter Innoc. ubi tamen primùm instituta fuit & præcepta Circumcisio; ergo ex institutione sua secundùm August. & Innoc. non solum est signum foederis, sed etiam remedium peccati originalis; adeoque justificativa, etiam formaliter sumpta, non præcisè in quantum erat veteris Legis, sive professio & iura illius; sed potius in quantum erat remedium Legis naturæ, determinatum à Deo & specialiter præceptum Abrahamo pro omnibus masculis, qui erant de eius familia. Ita Scot. 4. dist. 1. q. 6. n. 2. ibi: *Quòd autem Deus voluit illud (remedium originalis peccati) instituere ante legem Moysi. arguit, quòd non sit remedium præcisè huiusmodi legis: sed nec lex illud evacuavit, sed confirmavit.*

Scotus.

70.
Responso
quarta ex
eodem, quòd
Circumcisio
potius dicenda sit
conditio sine qua non,
quam causa
moralis gratiæ.
1. Cor. 4a

Quartam responsonem reperio apud Cord. supra sect. 4. n. 61. ubi docet Circumcisionem & aliud remedium Legis naturæ posse dici conditiones potius, quam causas morales gratiæ; quippe non erant actiones Christi, quemadmodum Sacramenta novæ Legis, teste Apostolo 1. Cor. 4. v. 1 *Sic nos existimet homo ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei:* & ideo Sacramenta nostra vocantur burse plenæ; quia continent valorem meritum Christi.

Porro Circumcisio, quandoquidem Christus nondum ministros suos instituerat, erat mera conditio, quæ posita movebatur Deus ad dandam gratiam, non propter Circumcisionem; sed propter suam promissionem & propter merita Christi futura, quæ erant causa moralis illius gratiæ. Sicut (inquit Lugo supra) galli cantus, quando Dominus præcepit famulo dare pecuniam Petro, quoties gallus cantat, non est causa moralis; sed conditio, quæ posita, præceptum domini movet servum ad dandam pecuniam.

Diversimodè evellitur.

Sed contra Primò: Non omnis actio Christi est causa moralis gratiæ, ut patet in Sacrificio. Secundò: non omne Sacramentum novæ Legis est actio Christi, id est, secundùm Lugo supra, actio facta à ministro immediato, tanquam à ministro Christi, & per quem Christus loquitur & operatur: nam in matrimonio v. g. ministri sunt qui contrahunt, & non contrahunt in persona Christi, nec per illos dicitur Christus contrahere; sed Christus est, qui posuit hanc vim in illo contractu appli-

cando ibi merita sua & potestatem, quam habuit instituendi Sacramenta cum ea efficacia saltem morali; quæ applicatione facta, movetur Deus ad dandam infallibiliter gratiam. Si autem in hoc sensu velis esse actionem Christi, quidni & Circumcisio talis sit? Sicut enim Deus ex meritis Christi jam exhibitis movetur in Baptismo ad dandam gratiam; sic movebatur ex meritis prævisis, & exhibendis ad dandam gratiam in Circumcisione per quam applicabantur, sicut merita exhibita per Baptismum. Et sanè sicut Christus in nova Lege instituit ministros suos, per quos à Deo quasi petit & impetrat gratiam sacramentalem; ita tunc Deus instituit ministros Christi prævisi, qui per fidem in ipsum venturum propter merita futura peterent & impetrarent gratiam Circumcisionis.

Adde, quòd de facto Baptismus & Eucharistia ante passionem Christi, per quam tamen meritum ejus consummatum fuit, habuerint effectum gratiæ. Nihil simile invenitur in galli cantu respectu pecuniæ dandæ ex præcepto Domini. Ita ferè Dicastillo tr. & 1. de Sacramentis in genere disp. 2. dub. 13 à numero 393. usque ad 402. ubi latius refutat illam doctrinam Lugonis.

Quidquid sit de nomine, de re ipse Cardinalis disp. 3. sect. 2. n. 55. fatetur remedium Legis naturæ habuisse ex Lege Dei certum & infallibilem effectum justificandi parvulum; nam (inquit) frequenter Sancti Patres appellant illud nomine Sacramenti; Sacramentum autem esse non potest, quod ex institutione divina non habet significare suum effectum sacramentalem, & per consequens infallibiliter, nisi ad sit obex. Si significat effectum suum sacramentalem; ergo & ipsum est causa sacramentalis, & non solum conditio. Si remedium Legis naturæ; ergo etiam Circumcisio (saltem materialiter sumpta) cum & hæc sæpius ab Aug. in locis supra citatis expressissimè vocetur Sacramentum.

Et hinc Lugo supra n. 26. rejicit hanc responsonem; inquit: Concilium Florentinum non solum exclusit omnem causalitatem physicam & moralem ab illis Sacramentis; sed omnem etiam prorsus utilitatem, seu modum conducendi ad gratiam; hoc enim sonant illa verba, quòd *solum figurabant gratiam postea dandam per Christi passionem.*

Alibi etiam docet illa Sacramenta posse in latiori significatione appellari causas morales;

71.

Sect. 2. De Sacrament. Institutione. Concl. 6. 37

morales; nam illorum positioni tribuitur effectus, & ab illis dicitur causari: quod sufficit ad hoc ut Circumcisio dicatur causare gratiam ex opere operato, siue iam illud opus operatum dicatur conditio, siue causa moralis latè dicta, siue strictè dicta, ad quas appellationes non est verosimile Concilia attendisse.

Hactenus ad Scripturam, Patres & Concilia. Ex ratione.

Obijctur 4. Remedium originalis peccati, sicut cætera salutis media, debet esse commune masculis & fœminis; Circumcisio autem fuit pro solis masculis. Secundò: remedium peccati originalis non erat fas differri in octavum diem, quia multi parvuli erant morituri ante octavum diem; atqui Circumcisio differebatur in octavum diem. Tertiò: Circumcisio fuit omiſsa in deserto 40. annis, ut habetur Josue 5. atqui non est verosimile Moyſen permissurum fuisse, ut tanto tempore remedium labis originalis differretur; ergo signum nudum fuit distinctivum gentis istius à cæteris; quo proinde non sunt usi in deserto, quando non poterant cum reliquis gentibus misceri, donec transirent Jordanem.

Respondet: Ijs, quibus non erat adhibenda Circumcisio, fuit adhibitum aliud remedium legis naturæ. Quòd autem Circumcisio fuerit omiſsa in deserto, ratio fuit non ea, quæ tangitur in objectione, nam Circumcisio occulta erat; adeoque potuissent faciliùs distingui per vestem, aut aliud signum forissecus apparens, & secundùm eam rationem non debuissent etiam circumcidere in terra promissionis; quia præceptum erat eis Exodi 34. Josue 23. & alibi, ne paterentur secum habitare gentes, nempe in locis & civitatibus, quas ipsi possiderent.

Vera ergo ratio fuit, periculum, quod imminebat circumcisus ex professione usque ad 4. diem; quia 3. post die dolor vulneris ingravescebat, ut dicitur Gen. 34. erant porro Hebræi in deserto continuo incerti de mansione vel professione ad Deum, qui nubis motu indicabatur Exod. 40. Nihilominus postea fuerunt circumcisi, ut habetur Josue 5. non ut justificarentur; sed ut implerent præceptum divinum Circumcisionis.

Et sanè omnia media salutis non debere esse communia, manifestum est ex lege nova: nam Sacramentum Ordinis, quod est medium salutis, licet non necessarium, institutum est pro solis masculis. Nil ergo mirum, si etiam in lege veteri fuerit medium salutis solis viris proprium; neque

enim erat medium omnibus necessarium; sed illis tantummodò, pro quibus erat institutum, alijs Deo providente per aliud remedium legis naturæ.

Si objicias: Ergo meliùs fuit consultum parvulis antiquæ legis quàm novæ, quia in defectum Circumcisionis poterant uti remedio naturæ. Respondet, remedium nunc esse utilius & facilius, oportebat autem tunc ita institui Circumcisionem, quia hæc sæpe non poterat adhiberi. Sic tamen quòd etiam adultis aliquo sensu Circumcisio esset necessaria necessitate medijs; quia videlicet nemo fuerit justificatus sine obligatione directà ad illam, sicut nec modò sine obligatione consimili ad Baptismum.

Petes an ergo Circumcisio fuerit utilis etiam adultis? Respondet affirmativè, saltem ad remissionem originalis. Videtur esse D. Aug. lib. 2. de Nuptijs & concupiscentijs cap. 11. ibi: *Ex quo enim instituta est Circumcisio in populo Dei, quod erat tunc signaculum iustitiæ fidei ad significationem (aliàs sanctificationem) purgationis valebat & parvulis originalis, veterisq; peccati, sicut & Baptismus ex illo valere cepit ad innovationem hominis ex quo institutus est.* Innocentius quoque capite Maiores de Baptismo comparat Circumcisionem Baptismo quoad generalitatem effectus: *Sicut enim (inquit) sine distinctione qualibet Mosaica lex clamabat: Anima, cujus præputij caro circumcisa non fuerit, peribit de populo suo; ita nunc indistinctè vox insonat Evangelica: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum Dei.*

Et hæc opinio apparet esse Scoti 4. dist. 1. quæst. 6. n. 11. vide supra in responsione ad secundam objectionem. Ubi etiam insinuat fortè non contulisse augmentum gratiæ; quare signanter in responsione dixi, *saltem ad remissionem originalis.* Et ratio esse potest imperfectio illius status, & excellentia Sacramentorum novæ legis, quibus hæc efficacia servabatur.

Contrariam sententiam post Suarium & alios tenet Lugo disp. 5. sect. 4. n. 73. Probat primò ex Scriptura ad Rom. 4. Ubi Apostolus dicit Abrahamum non fuisse justificatum in Circumcisione, sed ex fide. Responsionem invenies apud Scotum supra; ad summum ex illo loco ostenditur non contulisse augmentum, quod libenter admittimus.

Probat secundò ratione: quia in statu legis naturæ aut scriptæ non debemus ponere collationem gratiæ ex opere operato absque urgenti necessitate. Respondet:

E 3

necessitas

72.
Objectiones principales ex ratione

Solvuntur.

73.
Circumcisio fuit utilis adultis, saltem ad remissionem originalis. Videtur esse D. August.

Et Innocentij.

Apparet quoque esse Scoti.

74.
Contraria sententia est Suarii & aliorum, etiam Lugo, qui eam probat primò ex Apostolo ad Romanos 4.

Probat secundò: quia non debet poni talis efficacia sine necessitate.

Remedium legis naturæ non fuit utile adultis, sed necessaria fuit formalis dilectio vel contritio.

Scotus.

necessitas hæc est auctoritas Scripturæ, Aug. & Innoc. attamen pro sola Circumcisione ut collativa primæ gratiæ. Quapropter asserimus aliud remedium legis naturæ, uti non necessarium, ita neque utile fuisse adultis: sed sufficiebat illis, & necessaria erat, formalis dilectio aut contritio; quidquid in contrarium videatur sensisse D. Grego. supra citatus, ut ipsum intelligit Scotus 4. dist. 1. q. 7. n. 3. ibi: *Secundum autem, scilicet fidem cum sacrificijs pro adultis fuisse necessariam posuit.* Ubi n. 4. indicat fortassis illud sacrificium fuisse Sacramentum: *Possibile (inquit) est, quod aliquod determinatum sacrificium foret Sacramentum; non est enim contra rationem sacrificij, quod ipsum vel oblatio eius sit Sacramentum.*

75.

Voluit autem Deus majorem efficaciam annexere Circumcisioni, tum quia præcepta; tum ob perfectionem majorem legis veteris, ad quam homines disponebat; reservando interim completam efficaciam, id est, collationem primæ gratiæ & aug-

menti ejus, legi novæ, in qua, ut ostendetur in sæculis supervenientibus abundantes divitiis gratiæ suæ in bonitate super nos in Christo Iesu, non unum tantum Sacramentum remissivum peccati originalis, quemadmodum in lege naturæ & veteri (nam plura agnoscere, si non hæreticum propter definitionem Florentini, saltem temerarium est) sed septem instituit signa efficacissima ex opere operato omnis gratiæ & gloriæ.

Ad quorum proinde exactam cognitionem, tum in communi, tum in particulari, accedimus, omisso Sacramentis antiquæ legis, quæ multa fuerunt (inquit Scotus 4. dist. 1. q. 6. n. 10.) scilicet purgationes ab immunditijs contractis secundum legem, oblationes hostiarum &c. pro tunc quidem efficacia gratiæ legalis, nunc autem lege veteri cessante, prorsus inutilia, imò mortifera. His itaque omisso, pro materia & forma Sacramentorum novæ legis ponitur

Scotus.

SECTIO TERTIA.

De Materia & Forma Sacramentorum Novæ Legis,

1. Compositum artificiale & morale habent respectivè suam materiam & formam, & quidem ordinariè duplicem.

Quemadmodum corpus seu compositum naturale essentialiter constituitur materiâ & formâ naturali; ita compositum artificiale & morale suam respectivè habent materiam & formam; & quidem ordinariè duplicem. Sic in sede lignea v. g. lignum habet suam propriam materiam & formam, quæ simul sumpta sunt materia proxima sedis, cui accedit alia forma, scilicet figura ad sedem requisita. Similiter in moneta area est compositio ex ære & sigillo, à qua habet valorem; & reperitur compositio in ipso ære ex materia & forma ejus substantiali. Idem videre est in hac propositione: Petrus est albus; ubi subjectum & prædicatum se habent inter se ut materia & forma; nam prædicatum determinat subjectum ad certum conceptum; & tamen utrumque respectu significationis totius orationis habet se ut materia, super quam cadit tota significatio.

2. Hæc duplicem compositionem in signo sacramentali, exprimit Scotus.

Porò hanc duplicem compositionem seu materiam & formam in signo, sive composito sacramentali exprimit Scotus 4. dist. 3. q. 2. n. 3. ibi: *Advertendum est, quod propriè loquendo de formâ, prout est altera*

pars compositi, forma Sacramenti est ipsa relatio signi, quæ formaliter est tale Sacramentum; & materia est totum fundamentum ipsius relationis. Ecce prima compositio ex Sacramento & Sacramentalitate, sive ex signo & significatione, de qua in præsentibus non agimus; quia ab omnibus admittitur. Equidem controvertitur, an sit duplex significatio partialis, altera in materia, altera in forma; an verò unica & indivisibilis tenens se ex parte utriusque? Duplicem asserit Suarez disp. 2. sect. 1. Unicam verò Vasq. disp. 129. cap. 2. n. 20. & sequentibus, quem sequitur Lugo disp. 2. n. 42. Vide Auctores citatos, quia res non meretur longiorem discussionem.

Prosequitur Doctor Subtilis: *Verumtamen si in fundamento isto sint plura, ex quibus aliquo modo fit unum Sacramentum, quæ non aequaliter se habent, sed alterum sit quasi prævium & determinabile; alterum quasi posterius & determinatio præcedentis; primum potest dici quasi materia per quamdam similitudinem ad materiam, & alterum forma: materia enim est præcedere secundum originem & determinari: forma autem sequi & determinare. Similiter illud, quod principalis & actualius,*

An duplex sit significatio partialis, controvertunt Auctores;